

TOLEGEN AYBERGENOV HAYOTI VA IJODI

Abduxalikova Araylim Alixan qizi

Chirchiq davlat pedagogika universiteti Gumanitar fanlar fakulteti Qozoq tili va adabiyoti talabasi

Bayqabilov Userbay

Ilmiy rahbar:

Annotatsiya: *To'legen Aybergenov 1937-yil 8-martda Qoraqalpog'iston viloyatining Qo'ng'iro't shahrida tug'ilgan. 1959-yilda Toshkent shahridagi Nizomiy nomidagi pedagogika institutining qozoq tili va adabiyoti fakultetini tamomlab, tug'ilib o'sgan qishlog'ida o'qituvchi bo'lib ishlagan.*

Kalit so'zlar: *ma'naviy tuyg'ular, memuarlar, hikmatlariga quloq tutdi, mashhur.*

Abstract: *Tolegen Aybergenov was born on March 8, 1937 in Kungiro't, Karakalpakstan region. In 1959, he graduated from the Faculty of Kazakh Language and Literature of the Pedagogical Institute named after Nizami in Tashkent, and worked as a teacher in his native village.*

Key words: *spiritual feelings, memoirs, listened to his wisdom, famous.*

Nizomiy nomidagi Toshkent pedagogika institutini tugatgan (1959). 1959—62 yillarda Qo'ng'iro't tumanidagi o'rta maktabda o'qituvchi, 1962—65 yillarda Chimkent viloyati Sariog'osh tumanidagi kechki yoshlar maktabida direktor bo'lgan. 1965 yildan Qozog'iston Yozuvchilar uyushmasi adabiy targ'ibot byurosida ishlagan. Aybergenovning she'rlari 1957 yildan boshlab respublika matbuotida chop etilib kelinmoqda. 1961-yilda nashr etilgan "Yoshlik" to'plamida ona yurt sog'inchi, musaffo muhabbatga to'la bir guruh she'rlari e'lon qilingan. Zamondoshlarimizning ona yurtga, ona yurtga muhabbat, ma'naviy tuyg'ular boyligi, ezgu tilak va ezgu niyatlarini ochib bergan she'riy she'rlar kitoblari qozoq she'riyatiga yangicha marom va ritmik urg'u – "Orzu sari sayohat" (1963), «Hayotga sayohat» (1965), «Qumdagi minoralar» (1968), «Senga oshiq edim» (1970), «Amanat» (1975), «To'yim bor» (1981), bolalar uchun "Bog'ga sayohat" (1985) rasmi kitobi nashr etildi. Shuningdek, tanlangan she'rlari "Mir sozvezdya" (1987) nomi bilan rus tiliga tarjima qilingan. Aybergenovning "Aq erke, oq yoyiq", "Jangirgan Mang'istau", "Qozog'iston", "Seni o'yladim", "Okale meni", "Oq qayinlar", "To'yim bor" va b. b. Uning she'rlariga yozilgan qo'shiqlar butun mamlakatga mashhur. Qozog'iston Lenin komsomol mukofoti laureati (1974, vafotidan keyin). 1997 yil Shoirning "Tanlangan she'rlar" to'plami, "Men sen bilan birgaman" memuarlari nashr etilgan. Aybergenov olami musaffo sog'inch va muhabbat maskani, tubsiz yer osti suvlaridek chuqur, musaffo sog'inch va muhabbatga to'la qozoq she'riyatining makonidir, desak mubolag'a bo'lmaydi. Aybergenovning oydin she'rlari qalbimizni ezgulik va ezgulikka to'ldiradi, hayotni sevishga chorlaydi. Muxtor Shaxonov Oybergenov she'riyati ta'sirida ulg'aygan, ezgu qalbli shoir qo'shiqchiligiga taqlid qilib ulg'aygan shoirlardan biridir. Mahambet ko'p to'siqlarga duch kelgan bo'lsa

ham xarakter yozishga harakat qilgan shoirdir. U o'z nutqida: "To'legen Aybergenov, Shamshi Kaldayakov, o'zgacha do'stona munosabatlarimiz bor edi. Marhum onam 13 ta homilador bo'lib, hammasini ham qo'shib, mendan boshqasi. Qancha farzandingiz bor deb so'raganlar uchun: "Uch nafar farzandim bor: kattasi Shamshi Qaldayaqov, o'rtanchasi Tolegen Aybergenov, kichigi shu Muxtor. – Shamshi ham, To'legen ham onamni hurmat qilishardi, – deydi u. Muxtor Shaxonov To'legan ijodidan ko'p narsani o'rgandi, katta akasining hikmatlariga quloq tutdi, u bilan birga yurdi. U hatto To'legenning kuch-qudratini tanib, butun qozoqlarni lol qoldirgan shoir sifatida "Aybergenov cho'qqisi" deb nomlangan she'r yozgan.

Bu yerda ikki shoirning she'rlari va she'riyatidagi bog'liqlikni ko'rish mumkin. "Shoirning nomi o'lmas", deydi dono xalqimiz. Haqiqiy iste'dod abadiy hayotdir. To'legen vafotidan bir qancha vaqt o'tgan bo'lsa ham, uning nomi o'z yurti bilan bog'lanib qolmoqda. Uning she'riyat yurtidagi qush yo'lidek yorug' yo'li yosh avlodlar uchun o'chmas saboqdir. Yoshlar shoir merosiga doimo qiziqish va qiziqish uyg'otadi. To'laganning noma'lum kundaligi va she'rlarini katta kitobxonlar juda iliq qabul qiladi. Xuddi shunday, Muxtor Shaxonov ham adabiyot olamida nomi zarhal harflar bilan saqlanib qolgan shoirdir.

Sog'inch va sog'inch siriga chuqur singib ketgan inson shoirning shaxsiy tuyg'ulari bilan cheklanib qolmay, o'sha shaxsda iz qoldirgan o'tgan yurtning yo'qolgan yillari aks-sadosini eshitgan bo'lardi. taqdir. Shoir Aybergenov qozoq qo'shig'ida umummilliy hodisa bo'lsa-da, uning tugashini kutayotgan, bu yulduzli qo'shiq jampozini nishonlash bugungi kunga qadar milliy xususiyat kasb eta olmadi. Biroq tillani yaltiroqdan ajrata bilgan fuqarolar To'legen merosini ulug'lashdan to'xtamadilar. Shoir o'zining mashhur "Albatta to'y qilaman" she'rinda orzu qilgan kunga yeta olmadi. Biroq shon-shuhratning she'riyat yurtidagi "abadiy yo'q bo'lmasin" degan so'zlari haqiqatga aylandi. Yer yuzida qozoq tili va qo'shig'i bor, qo'shiq yulduzi To'legen Aybergenovning she'ri mangu yoyilishi shubhasiz.

Shoir Aybergenov haqida ko'proq gapirish qiyin. Zodagonlarni kutish fuqarolik belgisidir. Erta ketgan erkaklarni hisobga olish milliy belgidir.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Абдурахманова С. Жиырмасыншы ғасыр жырлайды. Қазақ поэзиясының антологиясы. – Алматы. 2007. – «Алтын қор» кітапханасы»
2. Айбергенов Т. Арман сапары. – Алматы. 1963.
3. Айбергенов Т. Мен саған ғашық едім. – Алматы. 2005.
4. Айбергенов Т. Құмдағы мұнаралар. – Алматы. Жазушы, 1968.